

Kyperskou otázku může vyřešit pouze Amerika

NI nationalinterest.org/feature/only-america-can-resolve-cyprus-question-206152

28. ledna 2023



V roce 2013 mě politický poradce na turecké ambasádě ve Washingtonu pozval na oběd, abych probral mé plány a vizi Institutu tureckých studií, jehož jsem tehdy byl výkonným ředitelem. Poté, co jsme si objednali jídlo v Zorba's, řecké restauraci v Dupont Circle, seděli jsme venku za slunečného dne a začali jsme mluvit turecky. O několik minut později náš server přinesl naše nádobí a zeptal se, odkud v Turecku jsme. Poté, co jí to řekla, řekla, že je Kypřanka, a vychvalovala krátký příběh svých dětských vzpomínek na nyní rozděleném ostrově se svými řeckými a tureckými kyperskými přáteli. Poté, co odešla, jsme pokračovali v diskusi, jen abychom ji viděli, jak se ještě jednou vrací, aby nám nabídla bezplatný dezert, který podpořila její nadějí, že jednoho dne bude ostrov znovu sjednocen. Dnes, Nedovedu si představit, že by mě turecký diplomat pozval na oběd – a i kdyby ano, pravděpodobně by to nebylo v řecké restauraci. Tureckopostoj ve východním Středomoří od roku 2019 zvýšil napětí do té míry, že je možný ozbrojený konflikt. Jak již bylo řečeno, vyjednané urovnání na Kypru může být klíčem k regionálnímu míru a stabilitě. Je to problém, na jehož vyřešení mají vliv Spojené státy.

Zjednodušeně řečeno, řešení kyperské otázky, posledního rozděleného ostrova v Evropě, bude životně důležité pro stabilitu ve východním Středomoří a mohlo by také přinést dlouhý seznam

výhod, které předčí geografické zájmy regionálních aktérů. Aby bylo jasno, pokus o vyřešení kyperské otázky není jednoduchý úkol: celá vojenská, diplomatická a politická kariéra na Kypru začala a skončila od turecké invaze v roce 1974, rozdělil ostrov a rozhořčil vztahy mezi Tureckem a aktéry ve východním Středomoří. Jeho vyřešení by ze strany Spojených států vyžadovalo značné diplomatické investice, srovnatelné s rolí, kterou sehrály při řešení severoirského konfliktu a balkánských válek. Jak již bylo řečeno, Spojené státy si již uvědomují hodnotu Kypru, i když ve velmi omezené míře. Například nedávným zrušením zbrojního embarga, které bylo na ostrov uvaleno od konce 80. let, Spojené státy osvobodily Kyperskou republiku (mezinárodně uznávanou vládu na jižní části ostrova), aby usnadnily přepravu svých stávajících zásob. sovětských zbraní na Ukrajinu.

Bidenova administrativa musí jít dále a uvolnit plný potenciál, který může nabídnout vyjednané řešení kyperské otázky. Neschopnost vyřešit kyperskou otázku nadále přibližuje region a zbytek světa k válce. Nikdy to nebylo důležitější než v nové epoše velmocenské soutěže, do které jsme vstoupili. Bez životaschopného řešení kyperské otázky, které by bylo přijatelné pro zúčastněné strany, zůstane západní bezpečnost ve stavu trvalé křehkosti.

Vyjednaná dohoda o Kypru se přiblížila úspěchu v roce 2004 pod záštitou generálního tajemníka Organizace spojených národů (OSN) Kofiho Annana. Přezdívaný „Annanův plán“, osada by znovu sjednotila ostrov integrací turecky okupované severní části bývalé britsko-osmanské kolonie do jediné sjednocené země tvořené dvěma konstitučními státy. Jednání byla dlouhá a bolestivá, přičemž každá strana musela učinit tvrdé ústupky. Turecko by ze své strany souhlasilo s odstraněním většiny své vojenské přítomnosti z ostrova, který se pohybuje kolem 30 000 vojáků. Ankara také souhlasila, že se vzdá území, která obsadila během invaze. Řeční Kypřané by se museli smířit se sdílením moci se svými tureckými protějšky při správě

ostrova. Kromě toho, pokud by byla dohoda úspěšná, turečtina by se stala oficiálním jazykem Evropské unie (EU), což by podpořilo úsilí Turecka stát se plnoprávným členem EU.

I když se na detailech dohodly všechny strany, dohoda nakonec ztroskotal kvůli „ne“ hlasu kyperských Řeků ve veřejném referendu. Referendum se nezdařilo z jednoho prostého důvodu: Kyperské republice měl být povolen vstup do EU bez ohledu na to, zda bylo dosaženo urovnání s Turky. Jinými slovy, vedení mělo malou motivaci nechat plán uspět. Po zániku plánu vedly následující roky k tomu, že se všechny strany vrátily k vzájemnému obviňování z nedostatku nové osady. Vstup Kyperské republiky do EU jako rozděleného ostrova navíc zhoršil vztahy mezi Ankarou a Bruslem. V tuto chvíli ani Turecko, Řecko, ani obě strany na Kypru nejsou blízko urovnání. Turecko trvá na nerealistické pozici řešení dvou států, zatímco Kypr a Řecko se cítí relativně ospravedlněny, když udělaly minimum pro návrat k jednacímu stolu.

Dalo by se pokrčit rameny a říci, že jde pouze o evropský problém, nebo dokonce pouze o problém sporných stran. Mýlili by se.

Kyperská republika je sice členem EU, ale není členem NATO. A i když je Turecko členem NATO, není členem EU. Kypr i Turecko brání tomu druhému vstoupit do subjektu, jehož jsou členy, kvůli jejich politickým rozdílům ohledně budoucího statutu Kypru. Spolupráce na zajištění společného evropského a transatlantického bezpečnostního rámce, který je nedílnou součástí NATO i EU, je pravděpodobně nejdůležitější strategickou bezpečností pozornost od konce studené války. Schopnost Ruska napadnout Ukrajinu bez mrknutí oka je pravděpodobně spojena s nedostatkem komplexní bezpečnostní architektury sjednocující NATO a EU. Pokud o tom někdo pochybuje, stačí vzít v úvahu rozhodnutí ruského vůdce Vladimira Putina napadnout Ukrajinu s vědomím, že EU nebude představovat vojenskou překážku jeho ambicím. I když Putin možná (zatím) přepočítal ekonomické odhodlání Evropy potrestat Rusko, nijak to neovlivnilo jeho odhodlání pokračovat ve své „zvláštní

vojenské operaci“. Budoucí pokusy zabránit ruským iredentistickým akcím spočívají ve vývoji integrované a přepracované západní bezpečnostní architektury, která spojuje NATO a EU. Jediný způsob, jak toho dosáhnout, je vyřešit kyperskou otázku,

S tím souvisí i naléhavá potřeba Evropy ukončit svou závislost na ruském zemním plynu. Od začátku rusko-ukrajinské války byla Evropa svědkem dramatického omezení dodávek plynu z Ruska. Alternativní a životaschopný zdroj zemního plynu pro pokrytí evropské poptávky leží ve výlučné ekonomické zóně (EEZ) Kypru . Díky spolupráci se zeměmi, které nyní tvoří East Mediterranean Gas Forum (EMGF), má těžba zdrojů plynu do Evropy přes Řecko dobrou šanci být komerčně životaschopná. Turecko však není součástí EMGF, především proto, že neuznává Kypr. V důsledku toho Ankara zpochybňuje právo Kypru udělovat zakázky na vrty západním ropným společnostem, a to především nasazením vlastní průzkumná a vrtná plavidla do kyperských (a řeckých) vod, často doprovázená prvky tureckého námořnictva. I když má Kyperská republika diplomatickou převahu v tom, že je mezinárodně uznávanou vládou ostrova, neřeší to riziko, že konflikt může nastat kvůli nějakému špatnému odhadu ze strany tureckých, řeckých nebo kyperských armád. To by byl katastrofální vývoj, který by Evropu pohltit do válečného stavu; alespoň dvě z válčících stran by byly členy NATO a dvě by byly státy EU. Budoucnost stabilních dodávek plynu ze Středomoří do Evropy musí přijít na konec politického řešení Kypru. To by vedlo ke znovusjednocení ostrova s tím, že Turecko naváže plné diplomatické styky s Kyprem. Přitom otázka sporných vod, výlučných hospodářských oblastí,

Konečně, a možná okrajově, by kyperská dohoda zprostředkovaná Spojenými státy mohla zažehnout jiskru k obnovení amerických a tureckých vazeb, které se začaly prudce zhoršovat kvůli značným neshodám ohledně Sýrie a boji za likvidaci Islámského státu. Od té doby se bilaterální vztahy mezi údajnými „strategickými partnery“ podstatně zhoršily do té míry, že Trumpova administrativa byla

nucena uvalit sankce na Turecko kvůli naléhání prezidenta Recepta Tayyipa Erdogana na nákup ruské technologie protiraketové obrany v roce 2019 namísto západních alternativ. Toxicita ve vztahu, vedená zásadní ztrátou důvěry na obou stranách, dosáhla nebývalé úrovně. Prezident Joe Biden s Erdoganem během prvních osmnácti měsíců svého funkčního období nemluvil, zatímco Turecko pokračuje blokovat vstup Finska a Švédska do NATO. Americká diplomatická investice do kyperského problému může být právě tím, co je zapotřebí k obnovení partnerství.

Zatímco nastolení důvěry mezi americkou a tureckou vládou bude v krátkodobém horizontu obtížné, diplomatické úsilí USA o urovnání kyperského sporu by Turci mohli považovat za upřímné a mohlo by jít dlouhou cestou k obnovení smysluplného dialogu mezi spojenci z dob studené války. . Přínos pro Spojené státy a Západ by mohl být obrovský: reset mezi Washingtonem a Ankarou ohledně kyperské otázky by mohl Turecko motivovat k tomu, aby se distancovalo od Moskvy, k čemuž se od poloviny 2010 zdráhá. Dialog zaměřený na vyřešení tohoto problému by mohl připravit cestu k obnovení důvěry, nabídnout Ankaře alternativy k vyložení ruských raket S-400 a pomoci turecké armádě získat její tolik potřebné stíhačky F-16 .